

CAPUT VI.
DE
CONGESTIONIBUS SANGUI-
NEIS IN GENERE.

I.

Congestiones sunt sanguinis & humorum ad certas corporis partes, particulares decubitus, ab ipsa natura sub certo motuum apparatu activo adornati atque suscepti, ut sanguis sub illis, vel per organa excretoria consueta actu excernatur, vel hoc non fiente, attenuetur, & depuretur.

SCHOL.

Dictum fuit in antecedentibus, ubi verba fecimus de hæmorrhagiis, quod hæ non semper nude passivo modo contingant, sed ut plurimum causas intrinsecas agnoscentes, ab activo quodam naturæ motu dependeant, secundum quem pro diversitate ætatum & reliquarum circumstantiarum, per diversa corporis loca procedunt, atque ad illa diriguntur.

Quibus positis, sponte fluit, ad hunc actum tanquam non plane quotidianum, sed aliquomodo extraordinarium, requiri: 1.) ut sanguis ad debita illa excretionis loca specialiter dirigatur & compellatur: 2.) ut ita sanguis insolito majore quantitate tunc temporis ad illas partes advehatur: 3.) ut a sanguine ita copiosius adpulso, vasa sanguifera, & partes fibrosæ solito plus distendantur, & expandantur: 4.) ut in regione illa, quorsum sanguis ita compellitur, oriantur sensationes caloris præternaturalis, oppletionis gravativæ, distensionis, imo nonnunquam coloris rubicundi, & doloris magis minusve sensibilis: 5.) ut in hoc negotio concurrant speciales motus tonici alterationes, strictoriæ & relaxatoriæ, illæ nempe in partibus magis distitis a locis hæmorrhagiæ dicatis, hæ vero in ipso loco excretorio: 6.) ut hanc ob causam in locis ab organo excretionis distitis aut oppositis, vel visibiles, vel ad minimum sensibiles stricturæ spasticæ, sanguisque restrictiones, actuale quoque frigus illius partis post se trahentes, oriantur.

II, Con-

morum ad certas corp
tus, ab ipsa natura s
adornati atque s
excretoria consueta a
etur, & depuretur.

verba fecimus de hæm
modo contingant, sed
quodam nature motu
etatum & reliquarum circ
unt, atque ad illa dirigunt
e actum tanquam non p
riam, requiri: 1.) ut sang
ignitur & compellatur: 2.)
poris ad illas partes acve
, vasa sanguifera, & part
atur: 4.) ut in regione
seculationes caloris preter
imo nonnunquam colli
ilis: 5.) ut in hoc negat
s, strictione & relaxat
hæmorrhagia dicuntur in ve
causam in locis ob negat
les, vel ad minorem sensu
mes, actuale quoque figu

II.

Congestionum finis est, vel sanguinis sincera excretio, vel ejusdem attenuatio & depuratio.

SCHOL.

Hanc ob causam videmus, hæmorrhagias, quæ non passivæ existunt, omnes, fundamentum suum habere in congestionibus, nec sine illis absolvi. Interim, quamquam congestiones sanguineæ primario eum in finem contingant, ut excretiones hæmorrhagicæ ab ipsa natura perpetrentur, ita tamen non minus secundo quoque scopo, non semper & unice hunc in finem a natura suscipiuntur, sed vel sanguinis attenuationi, vel ipsius simultaneæ dnpurationi inserviunt; unde similis apparatus motuum in coriza quoque observatur, sub qua tamen non sanguis, sed serum mucidum & salsum, a sanguine secretum, excernitur; dum enim per partes spongiosas copiose & vehementius transprimitur, simul atteritur, magisque fluxilis redditur, & una partes heterogeneas admixtas amittit atque deponit.

III.

Differunt interim veræ atque completæ congestiones a moliminibus incompletis congestoriis, perfectum finem non assequentibus.

SCHOL.

Veræ atque completæ dicuntur congestiones, quæ directe in illis locis contingunt, & ad illas partes plenarie diriguntur, e quibus hæmorrhagiæ plenarie contingere possunt & solent, ita ut etiam perruptio evacuatoria inde sequatur, sive id fiat circa caput, sive circa pectus, sive in abdomine.

Molimina incompleta autem vocamus ejusmodi sanguinis motus congestorios, qui a longinquo quasi fiunt, neque plenaria ad loca excretionis pertingunt, sed incompletis tensionibus absolvuntur; id quod præcipue evenire solet sub transpressione attenuatoria, aut quando prima initia imminentium hæmorrhagarum occurrunt, quæ molimina incompleta, rheumatismorum titulum obtinere solent, & modo in scapulis, dorso, thorace anteriore, modo in lumbis, femoribus, pedibusque, aut etiam in interioribus partibus, a locis hæmorrhagiis destinatis paulo magis distitis, occurrunt.

IV.

Subiectum congestionum generale sunt cujuscunque ætatis, sexus, & temperamenti persona.

SCHOL.

Quamvis vi hujus asserti verissimum sit, omnes absque exceptione homines congestionibus expositos esse, nequaquam tamen exinde colligendum est, quod quævis ætas cuilibet congestionum speciei subiectum existat, sed illas ordinarie experiatur, quæ cum hæmorrhagiis, certis ætatibus competentibus, respondent atque conveniunt.

Sicut etiam nulla temperamenta a congestionibus excluduntur, sed sine discrimine iisdem obnoxia fieri possunt, ita tamen præ reliquis ea individua magis congestionibus subijci videmus, in quibus plures, majoresque commotionum orgasticarum causæ occurrunt: unde plethorica corpora, vitæ genere otioso & sedentario, lautaque ac plena diætâ abundantia, aut sanguinem simul spissiore possidentia, congestionibus frequentius vexantur.

V.

Speciale congestionum subiectum constituunt omnes illa corporis partes, in quibus vel evacuationes sanguineæ, vel sanguinis transpressiones attenuatoriæ, contingere possunt ac solent.

SCHOL.

Hoc intuitu, tam caput, quam pectus, atque abdomen, & singulæ quædam harum regionum partes, tanquam congestionum subiecta considerari merentur: quemadmodum id in sequentibus clarius adparebit.

VI.

Causa congestionum sanguinearum materialis proxima est sanguis, vel quantitate vel qualitate peccans.

SCHOL.

Physica enim mole abundans, sui evacuationem & imminutionem

nem urget, ne tractu temporis molestus evadat aut noxius, aut ad minimum in sua crasi lædatur.

Qualitate vero læsa, causam suppeditat, five spissitudine peccans, sique transgressionem per partes porosas, hincque subsequenter attenuationem requirens: five denique aliis impuritatibus laborans, & depurationem per uberiores secretiones expectans.

VII.

Ad antecedentium & procat arcticarum classem referri merentur omnes ille, a quibus & plethora, & craseos læsio ortum ducere potest.

SCHOL.

Huc spectat diæta lauta atque vinosa, orgasticis sanguinis & humorum expansionibus, & plethoræ moraliter peccanti ansam præbens. Vitæ genus otiosum, vel ad minimum sedentarium, tam sanguinis abundantiam, quam ejus spissitudinem promovens.

VIII.

Occasionalem certarum congestionum causam suppeditare potest certum temperamentum certaque ætas.

SCHOL.

Illud quidem, quatenus uni aut alteri causarum antecedentium favet. Hæc autem, in quantum speciatim certæ hæmorrhagarum speciei congrua existit.

IX.

Efficientem causam præter naturam ipsam agnoscimus nullam.

SCHOL.

Hæc enim propter certum finem agens, & vel sanguinis imminutionem, vel ejusdem attenuationem cum depuratione intendit, ideoque motu tonico, specialiter in locis diffusis aucto, tanquam instrumentali causa utitur, ut sub illarum partium strictura auctiore, humores aliorum adpellat, finemque propositum, pro vitæ ac sanitatis futura conservatione obtineat.